
När vi är tvungna att tvinga

När vi är tvungna att tvinga

När är det ok att tvinga sin häst och hur gör vi det i så fall på det minst aversiva och otrevliga sättet? Hur gör vi det på ett sätt som är minst påträngande för hästen? Hur gör vi det på ett sätt så att vi inte förlorar vår goda relation och alla trevliga upplevelser vi tränat fram? Och hur möjliggör vi för framtida situationer där vi kanske behöver tvinga hästen till en viktig procedur igen?

I utopin är vi såklart aldrig tvungna att tvinga hästen till något den inte vill. Då är vi alltid väl förberedda inför nya uppgifter och alla tänkbara situationer klarar vi galant.

Men i verkligheten är vi sällan det. Vi tränar så gott vi kan, men kan ändå ställas inför en situation där min häst måste göra som jag vill.

Möjliga sådana situationer är:

- Lasta för att akut komma till veterinären (inte för att åka till kurs, inte om det inte är akut och veterinären kan komma hem till hästen istället)
- Att kunna behandla sjukdom och skador.
- En akut situation där någon riskeras skadas. Till exempel om min häst har fastnat någonstans eller där jag eller någon annan riskerar att bli klämd eller sparkad eller liknande.
- När hästen måste; verkas, skos, vaccineras etc, men vi inte hunnit förbereda hästen.

Vi vet nu att det såklart är bättre att få hästen att delta frivilligt, där den har trevliga känslor betingade till procedurerna vi vill utföra, speciellt i eventuellt smärtsamma eller obehagliga sådana. Skaderisken blir då betydligt mindre och samtidigt finns det vissa hästar vi inte kan tvinga, Inte ens när det är på liv och död. (Av säkerhetsskäl för både hästen och oss). I sådana fall är det alltid mer effektivt och snabbare att utforma proceduren så hästen vill delta frivilligt! Så

vi måste själva avgöra om vi tror att just vår häst gynnas mest av i den nuvarande stunden och i det långa loppet, att tvingas eller att få den tid den behöver.

Vi vet också att hästen har en ökad tendens till att samarbeta och "stå ut med" obehagliga procedurer även fast den bara har klickertränats i boxen och lärt sig nudda en target. Så ALL klickerträning kommer gynna hästen även i den situation vi inte hunnit öva på än!

Råttor med magsår

I ett rått-försök testade forskarna 180 råttor för att kunna förklara hur psykologiska faktorer påverkar utvecklingen av magsår i stressituationer. Råtta 1 fick en stöt i svansen lite då då, oregelbundet fördelat över dygnet. Denna råtta utvecklar på grund av detta magsår. Råtta 2 får en varningssignal innan hon får en stöt vilket resulterar i en avsevärd mindre mängd stressrelaterade magsår. Båda råttorna får lika starka och lika många stötar. (1)

Detta är ett kanske inte så oväntat men ett intressant resultat som vi kan använda oss utav i alla vardagliga eller träningsituationer som kan orsaka stress, men framförallt i situationer där vi behöver tvinga våra hästar och på så sätt orsakar ännu mer stress. Att hästar är känsliga för stress och utvecklingen av magsår är ett välkänt faktum. Forskning visar att hela 50% av våra hobbyhästar och över 70% av tävlingshästarna har magsår (2). Så detta är något vi alla ska hålla i tankarna och aktivt verka för att minimera stress hos våra hästar, både i vardagen och i träning!

Att få en varning ökar coping-mekanismen

Har ni märkt hur vissa hästar kan bli nervösa så fort vi kommer med viss utrustning : avmaskningssprutan, transportskydden eller sadeln? Eller när vi går till en viss plats: paddocken, spolspiltan, en öppen transport? Eller när en viss människa: hovslagare, veterinär, tränaren med spöt närmar sig? Hästen ser dessa stimuli som en signal på vad som komma skall. Precis som vår magväska kan vara en signal på träningsstart eller en signal till ett beteende talar om för hästen vad vi önskar att den utför härnäst.

Till skillnad från signaler vi befäst till beteenden vi tränat in med positiv förstärkning och med trevliga känslsystem aktiva, så kommer signaler för obehagliga saker och aktiviteter försätta hästen i mer otrevliga känslsystem.

Fördelen med att ge hästen dessa varningssignaler är att hästen då kan vara lugn och avslappnad när dessa stimuli INTE finns omkring den. Allt är frid och fröjd när den är ute i hagen med sina kompisar och alla andra dagar då den är med oss men inte behöver tvingas till något.

Hur kan då en varningssignal se ut i vår träning?

Hur kan vi göra det förståeligt och förutsägbart för våra hästar?

Det vi behöver göra för att skapa en tydlighet för våra hästar, är att ha en varningssignal i form av en ljudsignal, speciell utrustning eller särskild plats eller allt detta tillsammans.

Varningssignalerna är något som vi kan ta fram och ta bort och som inte finns i träning och umgänge där vi kan ge hästen full autonomi.

Vad om jag inte hunnit träna alls eller inte är “färdigtränad”?

När vi till exempel hjälper våra elever att göra verkning och skoning till en trevligare upplevelse, händer det att vi inte hinner träna färdigt innan hovslagaren kommer nästa gång. (Detsamma gäller veterinären eller lastning) Då rekommenderar vi helt enkelt att skilja skonings-träningen så mycket som möjligt från när hovslagaren är där och har bråttom.

Till exempel kan vi träna på verkning och skoning löst i paddocken eller boxen, medan den faktiska proceduren sker i spolspiltan (eller stallgången), uppbunden (eller fasthållen).

Här finns det även olika saker och tekniker som vi kan använda oss av för att underlätta och göra proceduren så trevlig som möjlig trots att den måste utföras. Detta kommer vi gå igenom i nästa modul!

Om vi inte har tid att träna alls, så gör vi det bästa av situationen. Vi kan mata den med godis/slicksten medans den behandlas av veterinären. Vi kan också varva mellan att göra det jobbiga, tvätta såret, och ta en paus genom att göra lite targetträning. Mer om detta i nästa Modul!

Karolina Westlund - etolog, forskare och djurtränare, menar att hundar och råttor visar att om vi kan aktivera LEK-systemet innan ett besök hos veterinären så hanterar djuren besöket bättre och återhämtar sig snabbare. Så ta en stund och lek med din häst innan ni ska göra någon procedur!

Vi kan ni se att vi har två delar i träningen inför “måsten”: om det finns tid så gör du förberedande träning som är helt belöningsbaserad och pedagogiskt upplagt. Du övar på självaste momenten och eventuellt övar du även på att hästen ska klara av ett måste eller en begränsning (vilket vi går igenom i större detalj i följande avsnitten). Vi kommer även att ta upp tydliga exempel på hur du övar och ger hästen start och stopp knappar i denna träning i nästa Modul.

1. Weiss, J. (1971). Effects of coping behavior in different warning signal conditions on stress pathology in rats. J Comp Physiol Psychol, 77(1), 1-13.

2. Magsår hos hästar:

Föreläsning om smärta och magsår hos distriktveterinärerna i Ödsmål.

<https://www.hippson.se/artikelarkivet/forskning/magsar-vanligt-hos-tavlingshastar.htm>